

Sözün Özü

Toplum Temelli
Kadın Mekanları
Projesi

Hazırlayanlar
Emine Kuzutürk (AÇEV), Emiyra Yılmaz

Yapım
451 Derece

Tasarım
Çağrı Öner Fotoğraf ve Tasarım Stüdyosu

Fotoğraflar
Fatih Atıcı

Baskı
Taymaz Matbaacılık

Mart 2016

Empowered lives.
Resilient nations.

*Toplum Temelli Kadın Mekanları Projesi (Village Based Women Hubs Project), UNDP
Coca-Cola işbirliği olan New World Projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.*

Bu yayının içeriği sadece Anne Çocuk Eğitim Vakfı sorumluluğunda olup hiçbir şekilde UNDP, Coca-Cola işbirliği olan New World Projesi'nin görüşlerini yansıtmaz.

Bütün hakları Anne Çocuk Eğitim Vakfı'na aittir. ©AÇEV, 2016

Sözün Özü

*Toplum Temelli
Kadın Mekanları
Projesi*

İçindekiler

Önsöz	3
1 Bir Çatımız Olsun.....	5
● Toplum Temelli Kadın Mekânları Projesi	
● Projenin Amacı	
2 Fikirden Projeye, Projeden Mekâna.....	9
● Hayata Geçirilenler	
● Mekânların Hikâyesi	
3 Temellerini Kendileri Atan Kadınlar	17
● Süreç Nasıl İşledi?	
● Ormandibi Köyü	
● Akın Köyü	
● Güryıldız Köyü	
● Ayvalı Köyü	
● Kadınlar İçin Mekân Ne İfade Ediyor?	
4 Bu Mekânların Taşıyıcı Kolonları Kadınlar	53
● Kadın Mekânlarının Geleceği	

Önsöz

2012 yılında Kırsalda Yaşayan Çocuklar İçin Eşit Bir Başlangıç Projesi kapsamında Tokat'da çalışmalara başladığımızda, "Kadın mekanları" adını verdiğimiz merkezlerin hayata geçirilmesi öngörülmemişti. Toplum Temelli Kadın Mekanları Projesi, Tokat'ın köylerinde okul öncesi eğitimin güçlendirilmesi için yaptığımız saha çalışmaları sırasında köylerde kadınların ihtiyaçları ve önerileri doğrultusunda şekillendi. Bu fikrin ortaya çıkmasında, 2008 yılında, kırsalda kadınların güçlenmesini desteklemek amacı ile geliştirdiğimiz Dere Tepe Eğitim Kadın Destek Programı, kapsamındaki eğitim çalışmalarının kadınlar arası dayanışmayı artıran, imece ruhunu açığa çıkaran yönünün etkili olduğunu gördük.

Dere Tepe Eğitim Kadın Destek Programı gruplarında, 11 hafta boyunca, haftada bir gün 2 saat süresince biraraya gelen kadınlar, program sonrasında, bu çalışmaların devam etmesini istediler. Köyde biraraya gelecekları mekan olmadığını görünce, "böyle bir alan olsa ne iyi olur" diye düşünmeye başladılar. Sadece düşünmekle kalmayıp, sorumluluğunun kendilerinde olduğu, birçok farklı eğitim ve etkinlik yapılabilecek ve biraraya gelebilecekleri bu mekanların ortaya çıkmasını sağladılar. Bu mekanların hayata geçirilmesi ise, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Coca Cola işbirliği olan New World Projesi'nden sağlanan destekle oldu. Projenin en temel ilkesi, her aşamada her düzeyde katılımcılığın sağlanmasıydı. Bu mekanlar el birliği ile yapıldı. Kadınlar, köy halkı, il ve ilçedeki kurumlar, belediyeler, herkes fikir verdi ve katkı sundu. Eğitimler, sohbetler, etkinlikler... Baharla birlikte mekanlarda yeni projeler yeşermeye başladı.

Toplum Temelli Kadın Mekanları Projesi kapsamında hazırlanan bu kitap, kadınların dayanışma içinde bir amaca ulaşmalarının hikayesini bizlere aktarıyor. Farklı köylerden mekanların oluşum hikayelerini, bu hayali gerçekleştiren kadınları, buldukları yaratıcı çözümleri ve en önemlisi kadınların dönüşüme nasıl katkı sunduklarını...

"Söz'ün Özü", elinizdeki bu kitap Tokat Kırsalındaki kadınların güçlenme hikayesini anlatıyor.

Proje Ekibi

Bir Çatımyz Olsun

Toplum Temelli Kadın Mekânları Projesi

“Söz’ün Özü” AÇEV’in kadınlara verdiği “Söz’ün bir devamı. AÇEV’in Kırsal Alanda Yaşayan Çocuklar İçin Eşit Bir Başlangıç yaratmak adına çıktığı yolda bulunduğu Tokatlı kadınlar, her şeyden önce işe annelerle başlanması gerektiğini ortaya koymuştu.

Önemli bir çoğunluğunun eğitime devam etme imkânı bulamadığı kadınların önce kendileri için bir eşitlik mücadelesine girişmesi de böylelikle başladı. Tokat’ın 24 köyünde yürütülen Dere Tepe Eğitimleri’nde bir araya gelen yüzlerce kadınla önce “Biz kimiz?” sorusunun yanıtı arandı.

Kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği, çocuk gelişimi, çevre gibi konularda aldıkları eğitimler bittiğinde önemli bir eksiklik fark edilmişti. O da kadınlar arasında paydaşlığı sağlayacak, toplanabilecekleri, ortak bir mekânın yokluğu idi. Evde, sokakta, tarlada yan yana duran kadınlar aslında birbirinden uzak ve kopuk yaşıyordu. Aynı köyde yaşayan birçok kadının ilk kez birbiriyle Dere Tepe Eğitimleri sırasında tanışması bu gerçeğin çarpıcı ve somut bir göstergesiydi.

Bu ihtiyaç üzerine kadınlar, AÇEV’e “Biz önce bizim için bir mekân istiyoruz,” dediler. Bu talebi ilk dile getirenler de Ormandibi, Akın, Güryıldız ve Ayvalı köylerinin kadınlarıydı.

Böyle bir mekân yalnızca bilgi ve becerilerini geliştirmek üzere yürütülecek eğitimler ya da kurslar için değil, birbirleriyle temas etmeleri, konuşmaları, sorunlarını, deneyimlerini ve çözüm önerilerini geliştirmeleri için de öncelikli bir ihtiyaçtı.

‘Söz’ün Özü’ kadınlar için ortak bir yaşam alanını, daha iyi bir yaşamı inşa etmenin de ilk adımını ifade ediyordu.

AÇEV’in öncülüğünde harekete geçen, Ormandibi, Akın, Güryıldız ve Ayvalı köylerinin kadınlarına Coca Cola ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) işbirliğinde yürütülen “Yeni Dünya-New World” Projesi’nden de destek geldi. Her bir köyde başlatılan çalışmalar, karşılaşılan birçok zorluğa rağmen, sonunda amacına ulaştı. Ayvalı’da ve Akın’da, ilköğretim okullarının bahçesinde bulunan fakat kullanılmayan lojmanlar tek alternatifti. Güryıldız’da kullanılmayan bir okul binası, Ormandibi’nde ise eski belediye binasının alt katındaki boş bir alan kadınlara tahsis edildi.

Ardından bu projeye gönüllü destek veren Herkes için Mimarlık Derneği ile kadınlar bir araya geldi. Kadınların ihtiyaçları ve önerileri doğrultusunda bu mekânların tasarımı yapıldı, binalar yenilendi ve iç donanımları yapıldı.

İşte bu kitap, projeyi de içeren bütün bu süreci anlatıyor. Daha da önemlisi, bu kitap sadece projeyi değil, ailesinin, eşinin, çocuklarının dahil olduğu bir kalabalık içinde yalnız kalan kadınların sosyalleşme ve gelişme hikâyesini; ‘Söz’ün Özü’, kadınların güçlenmesini anlatıyor.

Projenin Amacı

Kadınların talepleriyle, tamamen toplum temelli olarak kendiliğinden ortaya çıkan bu projenin hedefi de kadınların istekleriyle şekillendi. Bir yandan mekânlar inşa edilirken bir yandan da hedefler belirleniyordu. İşte o hedefler şunlar oldu:

- Geleneksel olarak kahvehane ve camilerde toplanan erkeklere karşın, herhangi bir nedenle bir araya gelebilmek için kendilerine bir yer edinmekte zorluk çeken kadınlara bir mekân sağlamak.
- Kadın ve çocuklara hayat boyu öğrenme imkânlarının sunulabileceği, farklı/çeşitli eğitim ve çalışmalarını organize edebilecekleri, kalıcı ve kapsayıcı fiziksel bir alan yaratmak.
- Kadınların karar verme mekanizmalarına katılımları konusunda onları desteklemek.
- Kadınların konumunu güçlendirmek, çocuklarının eğitiminde ve toplumsal hayatta daha etkin bir rol üstlenmelerini sağlamak.
- Kadınların özgürce bir araya toplanmasına yardım ederek, fikir paylaşımı ve birlikte öğrenme, sorgulama ve araştırma konusunda farkındalık yaratarak, ailelerden başlayarak bütün toplumda bir değişim potansiyeli oluşturmak.

Fikirden Projeye, Projeden Mekâna

Hayata Geçirilenler

AÇEV Kırsal Alanda Yaşayan Çocuklar İçin Eşit Bir Başlangıç projesini uygulamak için yola çıktığında, bu projenin yeni bir proje doğuracağını bilmiyordu. Ancak tam anlamıyla böyle oldu. Proje kapsamında eğitim verilen 24 köyden dördünde kadınlar çeşitli amaçlarla kullanacakları 'mekân' talebinde bulundular. İşte kadınlara bu mekânların sağlanması, mekânların yenilenmesi, mobilya, eğitim ekipmanları, bilgisayar, kütüphane ve oyun köşeleri ile fiziksel donanımlarının tamamlanması ve kadınların mekânla ilişkilerinin kurulması, burada bir amaç etrafında bir araya gelmeleri için teşvik edici rol oynanması, projenin kendisini oluşturdu.

Proje kapsamında Tokat'ın Ormandibi, Akın, Güryıldız ve Ayvalı köylerinde kadınların isteğiyle, onların ihtiyaçları ve beğenileri doğrultusunda dört kadın mekânı açıldı.

Proje, kamu tarafından kullanım izni verilen bu binaların yenilenmesini ve donanımını da içeriyordu. Aılışları yapılan ve yönetimleri tamamen kadın gruplarına bırakılan mekânlarda atölye çalışmaları, okuma grupları, anne destek grupları, bilgisayar kursları ve farkındalık seminerleri düzenlenmeye başlandı. Kadınlar, mekânla ilgili kararları kendileri alma, ihtiyaçlarını kendileri belirleme ve karşılama, ilgili kurumları arama, bulma, muhatap ve taraf olma konularında teşvik edildi.

Projenin somut çıktısı bu mekânlar, kadınların bir araya gelecekleri, fikir alışverişinde bulunacakları, sosyalleşecekleri, eğitim alacakları; dolayısıyla kadınların güçlenmesine yardımcı olacak önemli yerler olarak tasarlandı.

Kadın mekânlarını kullanmaya başlayan kadınların en önemli beklentilerinden biri de bu mekânların para kazanmalarına yardımcı olmasıydı... Zira bu kadınlar pek çok yoksunlukla aynı anda mücadele ediyorlardı.

Daha iyi bir hayat, daha iyi bir gelecek hayal eden ve bunun için mekânların bir başlangıç olmasını mit eden de, işte bu kadınlar oldu.

Mekanların Hikayesi

12 hafta boyunca süren Dere Tepe Eğitimleri sonucunda kadınlar, çocuk eğitiminden tutun, eşleriyle olan iletişimlerine kadar pek çok alanda gelişim ve değişim gösterdiler. Ama bu kitabın da konusu olan ve belki de en büyük değişim gösterdikleri alan ise kendileri oldu.

Her şeyden önce, bu eğitimlerden sonra kadınlar kendilerini fark ettiler. İsteklerini, düşüncelerini, duygularını dile getirmeye başladılar. Güçlendiler. Ve bunun sonucunda da ihtiyaçlarını, eksiklerini gördüler.

Hilal Kuşçul
Genel Müdür Yardımcısı, AÇEV

“Kadınların sosyalleşecekleri ve kendilerini geliştirebilecekleri, birlikte olacakları bir mekânın olmadığı biz de görüyorduk. Ama önemli olan bu ihtiyacın onlar tarafından fark edilip dile getirilmesiydi. Dediler ki, ‘Bizim bir araya gelebileceğimiz, istersek çocuğumuzla gidebileceğimiz, okuma-yazma ya da gelir getirici eğitimler alabileceğimiz, sohbet edebileceğimiz bir yer yok. Biz bir mekân istiyoruz.’ İşte kadın mekânları fikri böyle oluştu. Bu mekânlar, bütün Dere Tepe Eğitimleri, okul öncesi eğitimle ilgili annelerle yapılan çeşitli toplantılar gibi uzun süren çalışmaların sonucunda ortaya çıktı, diyebilirim.”

“Dere Tepe Eğitimlerine katılan kadınlar, program bittikten sonra da eğitimler devam etsin istiyorlardı. Bizden hep böyle bir talepleri oldu. O eğitimlerde bir araya gelen, tanışan, ilişki kuran kadınlar bunu sürdürmek istediler. Ancak bunun için bir yer ve amaç gerekiyordu. Eğitimler sırasında bazı köylerde kadın grupları oluşmaya başlamıştı. Bizim eğitimler dışında da bir araya gelip fikir alışverişinde bulunuyorlar, bazen de kol kola girip doktora gidiyorlardı.

Biz eskiden köye gidince muhtara, imama, okul müdürüne haber veriyorduk. Ama sonlara doğru direkt bu kadın gruplarıyla temasa geçmeye başladık. Yani onlar orada bir muhatap mercii oluşturdular. Kendilerine isim koymaya başladılar; Şen Kadınlar, Güneş Kadınları, Çağdaş Kadınlar gibi... Daha sonra bu kadınlar dediler ki, ‘Kuran Kursu var, hoca kurs bitince gidiyor, okulda müdür dersler bitince gidiyor. Biz ne yapalım, bizim hiçbir yerimiz yok. Sohbet edebileceğimiz bir yer bile yok.’ İşte kadınların mekân ihtiyacı böyle ortaya çıktı. Tabii bu, bir buçuk yıllık bir süreç.”

Emine Kuzutürk
Proje Koordinatörü, AÇEV

Kadınların bir mekâna ihtiyaç duymalarının en büyük nedenlerinden biri de söz sahibi olabilecekleri bir alan yaratabilmek. Zira Türkiye’de, eğitimine, sosyokültürel ve ekonomik durumuna bakılmaksızın evin sahibi çoğunlukla kadınlar. Hatta bunu tamamlayan “yuvayı dışı kuş yapar” gibi atasözlerimiz de var. Ancak bunun tam tersine, evde sözü geçen ise çoğu zaman erkekler. Bu erkek kimi zaman eş, kimi zaman kayınpeder ya da kayınbirader olabiliyor.

Kırsal alanda, şehirlerdekinden farklı olarak, sadece evlerde değil, bağda, bahçede, köyün sokaklarında, açık alanlarda da çoğu zaman görünür ve söz sahibi olanlar erkekler. Erkeklerin girip çıkabildikleri, kendilerini ait hissedebilecekleri, ifade edebilecekleri alanlar sınırlı da olsa var. Camiler, kahvehaneler, köydeki boş toplanma alanları ve sokaklarda en azından var olabiliyorlar. Ama kadınlar bırakın kahvehanelerin içine girmeyi, önünden bile geçemezler. Kadınlar kendi evlerinin önü ve mahallesi dışında bir yerde nedensiz gezemez, bulunamazlar. Bunlar, yazılı olmayan ama kırsal alanın bilinen, kesin kuralları...

“Bu seviyede bir şey yapılabilmesi için kadınların kendilerine güvenmeleri gerekiyordu. Çünkü evlerinde çamaşır asarken bile eğer kahveye bakan bir tarafı varsa çıkıp çamaşır asamıyor o kadın. Değil ki kadınlar kendileri için bir mekân açınlar ve oraya gitsinler... Bu çok önemli bir kazanım.”

Seden Karakurt
Araştırma Sorumlusu, AÇEV

“Örneğin Akın Köyü’nde konuşuyoruz; kadınlar bana ‘Emine Hanım, bu köyde bunu yaparsak kadınlar çağ atlar. Bizim bir araya geleceğimiz, eğitimlerin yapılacağı bir yer olacak, yapacağız ve oraya gideceğiz? Böyle bir şey olabilir mi? O zaman Akın’ın Çağdaş Kadınları olalım,’ dediler. Zaten isimleri de böyle çıktı ortaya.”

Emine Kuzutürk
Proje Koordinatörü, AÇEV

İşte bu yüzden de bu mekânlar kadınlar için tahmin edebileceğinizden çok daha fazlasını ifade ediyor. Tokat’ta kadınlarla yaptığımız sohbetler de bunu doğrular nitelikte. Hatta öyle ki, kendini en mutlu evinde hissettiğini söylemekle birlikte, AÇEV tarafından açılan kadın mekânlarında daha özgür olduğunu, daha iyi hissettiğini ve bu mekânların kendi özel alanı olduğunu dile getiren kadınlar bile oldu.

Yani kadınların bir kısmı bu mekânları, evde kendilerine sağlayamadıkları özel alan, bir sosyalleşme yeri ve pek çok kadın bir arada etkinlik yapabildikleri bir yer olarak görüyor. Kadınlar bu mekânlarda kendilerini ifade edebileceklerine inanıyorlar. İşte bu mekânlar bütün bu ihtiyaçların bir ürünü.

“Aşlında eğitim alabilmek gibi bir amaç var ama onun da ötesinde sosyalleşebilecekleri bir yer ihtiyaçları var. Mesela ‘erkekler için kahve var ama bizim için öyle bir şey yok,’ diyorlar. Sosyalleşme ve eğitim bence birlikte yürüyen bir ihtiyaç. Hep güvenli, rahat edebilecekleri, çocuklarını da yanlarına alabilecekleri, eğitim alabilecekleri bir yer hayal ettiklerini dile getirdiler.

Çocuk boyutu da var. Kadınlar çocuklarını kendi başlarına bırakmak istemiyorlar. Özellikle okul öncesi dönemdeki çocukları... Bir de tabii Dere Tepe Eğitimleri, çocuk okuma grupları, kahve toplantıları... Daha önce hiç deneyimlemedikleri, akıllarında olmayan şeylerdi. Bütün bunları yaşadktan sonra ‘Demek olabiliyormuş, böyle şeyler yapılıbiliyormuş, o zaman biz niye yapmayalım?’ gibi düşünceler kafalarında canlandı. Bütün bu hayallerin gelişebilmesine imkân sağlayan da kadın mekânlarıydı...”

Hilal Kuşçul
Genel Müdür Yardımcısı, AÇEV.

Temelleri İnan Kadınlar

Süreç Nasıl İşledi?

Kadınlar kendi isteklerini dile getirmiş, mekân ihtiyaçları ortaya çıkmıştı. Bunun için kadın grupları, köylerinde kendilerine uygun yerler bakmaya başladılar.

Eski okula, lojmana, kullanılmayan evlere, bazı belde belediyelerinin binalarına... Ancak kadınlar için bir yer bulmak pek de kolay olmayacaktı. Hangi kapıyı çalsalar yüzlerine kapanıyordu. Daha çok mücadele vermeleri

gerekiyordu. Zira her yerin bir sahibi vardı. Biri Kuran Kursu, öbür taraf depo, öteki sağlık ocağının ek binası vs. Uzun bir süre kadınlar kendi köylerinde adeta göçebe gibi yer aradılar kendilerine.

Dışarıdan baktığınızda “Köylerde mekândan çok ne var ki!” diye düşünebilirsiniz, ancak ne yazık ki gerçek öyle değil. Açık alan, bağ, bahçe çok olabilir ama kapalı

alana gelince sınırlı sayıda. Okul, sağlık ocağı, Kuran Kursu, cami, dűđün salonu gibi kullanım amacı belli mekânlar var. Yani “para verip tutacağım” desanız bile zorlanabilirsiniz. Hal böyle olunca kadınlar için bir mekân bulmak çok daha zordu. Ama sonunda kazanan onlar oldu. Kadınlar okul müdürleri, muhtarlık, İl Millî Eğitim Müdürlüğü gibi kurumlarla konuşup kendilerine yer aramaya başladılar.

Uzun arayışların sonunda AÇEV’in de desteğiyle sonunda belli yerlere karar verildi. Mekân talebini dile getiren dört köyde, aranan kadın mekânları bulundu. Bunlar Ormandibi, Akın, Güryıldız ve Ayvalı köyleriydi. Sıra, bulunan mekânların inşaatlarındaydı.

Emine Kuzutürk
Proje Koordinatörü, AÇEV

“Toplum temelli faaliyetler doğal olarak projede yazmıyor. Çünkü bunlar köylerdeki çalışmalarımız sırasında ortaya çıktı. Kadınların bize mekân ihtiyaçlarını dile getirmesinin akabinde uzun arayışlar sonucunda bu mekânlar bulununca ortaya çıktı ki hemen hepsinin bakıma, onarıma, yeniden düzenlenmeye ve tüm bunlar için de bir bütçeye ihtiyaç vardı. ‘Ne yapacağız, biz bu parayı nereden bulacağız?’ diye düşündük.

UBS Optimus Vakfı ile gerçekleştirdiğimiz çalışmalara ek olarak, o sırada Coca Cola ve UNDP işbirliğinde yürütülen “Yeni Dünya Projesi” kapsamında, bir hibe programı duyurulmuştu. UBS Optimus Vakfı’ndan da izin alarak bu hibe için başvuruda bulunduk ve başvurumuz kabul edildi. Hibeyi aldık ve kadın mekânlarının inşaatına başladık. Bu konuda da Herkes İçin Mimarlık Derneği’nden yardım aldık. Çünkü bu kadar küçük mekânların çok amaçlı ve modüler bir şekilde kullanıma sokulması için profesyonel bir yardıma ihtiyacımız vardı.”

“AÇEV bize ulaşarak projeden bahsetti. Tokat’ın dört köyünde kadınların kendilerine ait mekânlarının olmasını istediklerini, kiminde eski okul, kiminde eski lojman, belediye binası gibi farklı mekânlar olduğunu ve bunların kadınlara tahsis edildiğini anlattı. Kadınlar buraları eğitimler alacakları, üretimler yapacakları, bir araya gelip sohbet edecekleri çok amaçlı mekânlar olarak kullanmak istiyorlardı.

AÇEV’le yaptığımız toplantıdan hemen sonra yerinde gidip görelim, hem de kadınlarla konuşalım, onlar ne istiyor, kendi ağızlarından duyalım istedik. Hemen bir keşif gezisine çıktık. AÇEV proje ekibi ile birlikte köyleri dolaştık, kadınlarla konuştuk, mekânların fotoğraflarını çektik, ölçülerini aldık. Tuvalet isterler mi, ısınma nasıl olacak, ayakkabılarını çıkarmak istedikleri için yer döşemesi nasıl olacak, laminant mı, halı döşeme mi, dışarıya ayakkabılarını koyacakları bir yer lazım gibi notlarımızı aldık. İstanbul’a dönüp mekâna, ihtiyaca, taleplere göre tasarımlarımızı hazırladık.”

Emre Gündoğdu
Yönetim Kurulu Başkanı, Herkes İçin Mimarlık Derneği

Hilal Kuşçul
Genel Müdür Yardımcısı, AÇEV

“Biz bu mekânların bütün kadınların yararlanabileceği, hepsinin orada eşit olabileceği, hem sosyalleşme hem eğitim ihtiyaçlarının giderilebileceği alanlar olmasına özen gösterdik. Köyde bütün ailelerden, farklı kesimlerden kadınların olması için çalıştık. Hepsini için eşit sözün söylenebileceği bir mekân oluşturmaya çalıştık.”

Mekân donanımları için maddi desteği UNDP ve Coca Cola Türkiye üstlenecekti. Herkes İçin Mimarlık Derneği mekânların mimari tasarımlarının/projelerinin hazırlanmasını üstlenmeyi kabul etmişti. AÇEV kadınlar, köylüler ve çevredeki diğer kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlayacaktı. Bundan sonraki süreç her köyde ayrı işledi. Ama başrolde hep kadınlar vardı.

Ormandibi Köyü
Ormandibi Köyü

Ormandibi Köyü

Ormandibi Köyü Tokat'ın, geçim kaynaklarının, imkânlarının sınırlı olduğu köylerinden biri. İki yıl öncesine kadar belediye olan Ormandibi, belediyelikten düşüp yeniden köy statüsü almış. Burada daha önce bu çeşit eğitim ya da çalışmalar çok seyrek yapılmış. O yüzden de AÇEV Dere Tepe Eğitimleri için gittiğinde “Pazarlama için mi geldiniz? Çocukları sağlık taramasından mı geçireceksiniz?” gibi pek çok soru ile karşılaşmış.

Ormandibi Köyü bir ormanın eteklerine kurulmuş, Türkiye'nin en güzel köylerinden biri. Ama köyün en güzel yanı kadınları... Tüm yoksunluk ve imkânsızlıklarına rağmen en ufak bir dokunuşa coşkuyla cevap veriyorlar. AÇEV eğitimlerinden sonra eğitimin tadını alan kadınlar önce birlik oldular. Ardından da bir araya gelecekleri bir mekân arayışına çıktılar. Uzun süren çabaların sonunda aradıkları yeri buldular.

Bundan iki yıl önce eğitimlerin yapılabilmesi için yer arayan Ormandibi Köyü'nün kadınlarının bugün anahtarları kendi ellerinde, kendi yönetimlerinde, ihtiyaçlarını kendileri belirledikleri, eğitim aldıkları, bir araya gelip fikir alışverişinde buldukları, ürettikleri ve kısa zamanda da ticaret yapmayı hayal ettikleri bir mekânları var. İki yıl önce kahvehanenin önünden geçemeyen kadınlar bugün erkeklerle aynı masaya oturup toplantı yapıyorlar. İki yıl içinde kat ettikleri yol bundan sonra da neler yapabileceklerinin ipuçlarını veriyor.

NECLA KARLIK
Ormandibi Köyü

Necla Karlık AÇEV'in Tokat'ta 24 köyde uyguladığı Kırsal Alanda Yaşayan Çocuklar İçin Eşit Bir Başlangıç projesinden faydalanan onlarca kadından sadece biri.

38 yaşında. Dört çocuğu var, ilk çocuğunu 17 yaşında kucığına almış. İlkokul mezunu.

Necla Hanım'ın yaşadığı Ormandibi Köyü geçimini hayvancılık ve ormancılıkla sağlayan bir köy. Geçim kaynaklarının kısıtlı olması ve sosyal imkânların yetersizliği nedeniyle Ormandibi göç veriyor. Anadolu'nun çoğu köyünde olduğu gibi burada da kadınlar eğitim ve sosyal haklar gibi pek çok imkândan mahrumlar. Evin içinde de dışında da söz hakları olduğu söylenemez. Tarlada çalışmaya gitmiyorlarsa en fazla uzaklaştıkları yer ya kapılarının önü ya da komşularının evi oluyor. Pek çok kadın AÇEV eğitimlerine kadar çocuğunun okuluna bile gitmiyordu. Kahvehanenin önünden geçerek bir yere gitmeye çekiniyorlardı.

AÇEV'in eğitimlerinden çok faydalandığını söyleyen Necla Hanım, bu eğitimleri yıllar önce almış olsaydı, dört çocuğunu da farklı büyütmüş olacağını söylüyor. Kadın sağlığından çocuk bakımına kadar pek çok konuda bilgi edinse de bu eğitimler boyunca özellikle iki şey onu çok heyecanlandırmış. Birincisi hayatı boyunca ilk defa sinemaya gitmek, ikincisi de köyün kadınları olarak beraber olabilecekleri bir mekâna sahip olmak. Necla Hanım, sinemaya gittiği günü şöyle anlatıyor:

“Ben sinema nedir bilmezdim. AÇEV sayesinde gittik. Bugüne kadar duyuyorduk ama sinema deyip geçiyorduk. Meğer o sinema ne kadar güzel bir şeymiş. Çok heyecanlandım. Çok eğlendim. Şimdi çocuklarım sinemaya gitmek istediğinde, tamam gidin, diyorum. Önceden onlara da izin vermezdim.”

Dere Tepe Eğitimleri, Necla Karlık gibi Ormandibi Köyü'nde yaşayan onlarca kadının hayatında önemli bir dönemeç oldu. Bu eğitimler, onların, çevreleriyle birlikte kendilerini de fark etmelerini sağladı. Güçlendiler. Farkındalıkları arttı, sorgulamaya, sormaya başladılar ve kendilerine güvenleri geldi. Önce evde, sonra çocuğunun okulunda, sonra da toplum içinde 'ben de varım' demeye, fikirlerini söylemeye başladılar. Eksiklerini, ihtiyaçlarını gördüler. İsteklerini dile getirmeye başladılar. İlk isteklerinden biri de bir 'mekân' oldu. Çünkü ne zaman bir eğitim almak isteseler, kurs açılmasını isteseler hep karşılıklarına mekân sorunu çıkıyordu.

Erkeklerin kahvehane, cami gibi toplandıkları yerler vardı ama kadınların bir araya gelebilecekleri, konuşabilecekleri bir yer yoktu. Bu yüzden de kadınların

çoğu birbirlerini bile tanımıyordu. Necla Hanım bu durumu şöyle özetliyor:

“Biz Ormandibi kadınları hayatımızda bir araya gelip oturmuş kadınlar değildik. Aynı küs gibi herkes kendi evinde oturuyordu. Uzaktan tanıyorduk ama bir araya gelip konuşmuyorduk. AÇEV sayesinde toplandık, birbirimizi tanıdık, birbirimizden fikir aldık.”

Necla Hanım Ormandibi Köyü'nde bir kadın mekânının açılması için en çok mücadele eden kadınlardan biri. Şimdi eski belediye binasının altına açılan mekânı bulmak da onlar için kolay olmadı. Köyde düğün salonundan, eski kullanılmayan evlere kadar pek çok kapı çalındı. Ama hemen hepsi farklı gerekçelerle kadınların yüzüne kapandı. En son eski belediye binasının alt katını almayı başardılar.

Necla Hanım ve arkadaşları burayı elleriyle temizleyip sahiplendiler. Ancak kullanılacak bir mekân haline gelmesi için daha çok şey gerekiyordu. AÇEV devreye girdi. Herkes için Mimarlık Derneği ile konuştu. Mekânın ölçüleri, kadınların istekleri, beklentileri alındı. Ve Kasım ayında çalışmalar tamamlanıp son haline getirildi. Bu mekânların, bu hale getirilmesinde AÇEV, UNDP, Coca Cola Türkiye, Herkes için Mimarlık Derneği gibi pek çok kişinin ve kurumun emeği var şüphesiz. Ama en büyük emek kadınların kendilerinin. Ormandibi Köyü kadınları tam anlamıyla bu mekânı dişleriyle tırnaklarıyla yaptılar:

“Bizim mekânın temizliğini Şengül, ben, Sevim; kadınlar hep beraber yaptık. Bana ne, diye hiç düşünmedim. Tertemiz olsun bizim olsun, köyümüz örnek olsun istedim. Severe temizledim. Hayal ettiğimiz gibi de oldu. Daha önce böyle bir şey aklımızdan bile geçmezdi.”

İçinde rahatça oturabilecekleri koltukları, çalışabilecekleri masaları, bilgisayarları, çocukları için ayrı bir oyun köşesi, mutfakları olan bir mekânları var artık Ormandibi kadınlarının. Son iki aydır da faal olarak kullanıyorlar. Kendi çabalarıyla açtırdıkları kolay bilgisayar kursundan 15 kadın sertifikalarını aldı. Artık internetten hastane randevularını alıyor, e-devlet ve İŞKUR sayfalarına giriyorlar. Hatta hobi sayfalarını keşfedip kendilerine örgü modelleri bile çıkarabiliyorlar.

Necla Hanım işte bu mekânla ilgili heyecanını şöyle dile getiriyor:

“İşim olmadığı gün bile yolumu o tarafa düşürüp muhakkak önünden geçiyorum. Bugün de mesela önünden geçerken bir baktım, içim serinledi. İnşallah burası daha da cıvıl cıvıl olacak. Bu eğitimlerden en büyük kazancımız bu mekân oldu. Neden önemli biliyor musunuz? Bir yerin olursa her şeyi yapabilirsin. Birlikte konuşursun, eğitim alırsın, fikir alışverişinde bulunursun.”

Şimdi Necla Hanım'ın en büyük hayali ticaret yapmak; bu mekânda hem kendisi hem de diğer arkadaşları için gelir getirici bir model oluşturmak. Bunun için de şimdiden İŞKUR'la KOSGEB'le iletişime geçmişler. Necla Hanım, “500 m² bir yerim olsa bana yeter. Çilek yetiştirmek istiyorum. Ben onu muhakkak satırım. Bal derim, şeker derim, satırım,” diyor.

Sevim Yurteri 50 yaşında. 15 yaşında teyzesinin oğluyla evlenmiş. En büyüğü 32, en küçüğü 12 yaşında beş çocuğu var. Büyük oğlu öğretmen. Küçük oğlu da atanmayı bekleyen bir öğretmen. Kendisi ilkokul mezunu. Eşi inşaat ustası.

Komşusu Necla Karlık'la birlikte Ormandibi Köyü'nde bir kadın mekânı açılması için canla başla çalışan, mekânın temizliğini elleriyle yapan, çeşitli kurslar verilmesi için girişimlerde bulunan ve en önemlisi hayalleri olan bir kadın. AÇEV'in Dere Tepe Eğitimlerine kadar, köyün diğer kadınları gibi Sevim Hanım için de bunlar hayal bile edilemeyecek kadar uzaktı.

Bu eğitimler, ilkokuldan sonra çocuğu için bile olsa bir daha okula uğramayan Sevim Hanımı çok heyecanlandırmış. Dere Tepe Eğitimlerinden sonra çocuklarına karşı artık daha anlayışlı davrandığını, çevre ve doğayla ilgili pek çok bilgi edindiğini söyleyen Sevim Hanım, en büyük değişikliğinse kendisinde olduğunu söylüyor. "Cesaretim arttı. Şimdi her şeyi yapabilirim gibi geliyor. Kendime güvenim sonsuz. Ömrümüzün yarısı geçti ama ancak uyandık."

Kendisindeki değişimi bu sözlerle dile getiren ve dünyaya bakışının değiştiğini söyleyen Sevim Hanım, ailesinin ve çevresindekilerin desteğiyle geçtiğimiz seçimlerde muhtarlığa adaylığını koymuş. "Belediye gidince deprem yaşandı sanki bu köyde. Kadın başıma sizden daha iyi yaparım dedim, adaylığa cesaret ettim," diyor Sevim Hanım.

En büyük hayali olan arıcılığı da yine AÇEV'in eğitimlerinden sonra gerçekleştirmiş. İlçe Tarım Müdürlüğü ile bizzat konuşup köylerinde arıcılık kursu açtırmayı başarmış. Bu kurslardan sonra da arıcılığa başlayıp para kazanmaya başlamış:

"Biz bayanlar olarak bir şey üretemiyoruz, bir tek bahçe, ahır. Onlar zaten sürekli yaptığımız işler ama bize gelir getirecek bir şey lazım. Bunu nasıl sağlarız, arıcılık en kârlısı, bölgemiz de uygun olduğu için. AÇEV'e katıldıktan sonra hocamız sayesinde gittik, ilçe tarımla tanıştık. Orada kurs istedik arkadaşlarla, köyünüze açarız, dediler. Gerçekten de açtılar. Hem kurs aldım hem yaptım. Güzel de para kazandım."

Bugün hayallerini sorduğumuzda "İş kadını olmak isterim. Para kazanmak isterim. Hayalim kendim kazanıp kendim harcamak," diye cevap veren Sevim Hanım yeni mekânları için verdikleri mücadeleyi şöyle anlatıyor:

SEVİM YURTERİ
Ormandibi Köyü

“Kadınlar olarak bir yere toplanamıyorduk. Köyde onun bunun evine gidiyorduk. Salona gidiyorduk rahat edemiyorduk. Üretmek istiyoruz, bir araya gelmek istiyoruz, yerimiz yok. Erkekler gidiyor kahvede paylaşıyor ama biz kadınların bir araya geleceği yer yok. Bir sürü konumuz var ama dile getiremiyoruz.

Mesela bak şimdi sorunlarımızı paylaşıyoruz, görüşüyoruz, daha aydınız. ‘Devletin yatırımını boşa harcıyorsunuz,’ dediler. Babam bile dedi. Biz çalıştırsak görürsünüz, dedim. Biz üreteceğiz, orayı kullanacağız o zaman göreceksiniz siz, kadınlar mı verimli oluyor erkekler mi?”

Daha önce köydeki diğer kadınlar gibi günlerini çoğu zaman evde televizyon karşısında, el işi yaparak ya da bağda, bahçede çalışarak geçiren Sevim Hanım, şimdi köyün kadınlarıyla bir araya geldikleri, bazen fikir, bazen iş ürettikleri, sorunlarını paylaştıkları ve başlarını sokabilecekleri bir mekânlarının olmasından çok mutlu. Hemen hemen her gün “burayı alabilmeyi hayal bile edemezdik” dediği mekânına gidiyor ve arkadaşlarıyla beraber oluyor. En kısa zamanda da kendisini eleştirenlere karşılık olarak “bu işin yaşı olmaz” dediği ticaret hayatını büyötmek istiyor.

Merve Gül Özokcu
Herkes İçin Mimarlık Derneği

“Ormandibi’nde kadın mekânını tasarlarken sürecin başından sonuna kadar kadınlarla görüşmeler yaptık. Çıkan proje alternatifleri üzerinden tartıştık. Bütün sürece dahil oldular. Bunda çok istekli ve aralarında iş bölümü yapan bir grup kadınla karşılaşmamız çok yardımcı oldu. Neler istediklerini net bir şekilde anlatıyorlardı. Ayrıca, başka neler olabileceğine yönelik önerileri can kulağıyla dinliyorlardı. Örneğin, soba yerine kat kaloriferi istediler ve bunun bir gerekliliği olarak erkenden mekânı açma ve ısıtma görevini üstlendiler. Rahat oturacakları ama yerden de yüksekte sedir tarzı oturaklar istediler. Bu isteklerini modüler sistemlerle yerine getirmeye çalıştık çünkü sınıf düzeninin gerekli olacağı durumlar da olacaktı. Çocuklarını hem görmek hem de sesten gürültüden etkilenmeden çalışabilmek istiyorlardı. Biz de şeffaf plastik şilteden bölücü bir perde tasarladık. Farklı yaş gruplarından çocuklara uygun masa ve oturacak yerler yaptık ancak bunları farklı şekillerde bir araya getirerek bir oyun ortamını da olanaklı kıldık. İnşa sürecine içlerinden bazılarının eşleri de yardımcı oldu. Aralarında seramik ustası, inşaat işçisi vardı. Herkes bir ucundan tuttu. Sonuçta ferah, herkesin vakit geçirmek isteyeceği, güzel bir mekân oldu.”

“Kadın mekânı köyün girişinde, kadınlara biraz uzak, üstelik kadınların mekâna gidebilmeleri için de kahvenin önünden geçmeleri gerekiyor. Burayı istedikleri zaman ‘Emin misiniz, gidebilecek misiniz, kahvenin önünden geçmeniz gerekiyor,’ dedim. ‘Eminiz biz geçeriz,’ dediler. Hatta ‘Dışarıda da bir yeri olsun, orda da otururuz,’ dediler. Biz İl Özel İdaresi’ne giderken ‘Siz de gelin kendiniz anlatın,’ dedik. Toplantıda bulunan İl Özel İdare Meclisi’nin bir üyesi hariç hepsi erkekti. Bir de kadın olarak köyden gelenlerle biz. Kadınlara kursüye çıkıp İl Özel İdare Meclisi’nde konuştular. Çok güzel anlattılar. Çok güçlü durdular. Hepsi çok şaşırıldı. Ama onlar da kadınlara inandılar. Böylece o mekânı aldılar.

Emine Kuzutürk
Proje Koordinatörü, AÇEV

Şimdi yoğun bir şekilde kullanıyorlar. Bir yandan da aralarında çok güzel tartışmalar oluyor. Örneğin bir kadın bilgisayar kursu istiyor, öbürü ‘Ne yapacaksın bu yaştan sonra, bilgisayar para mı getirir?’ diyor. Diğeri ona ‘Burası sadece gelir getirmek için değil, eğitim de istiyoruz,’ diyor. Düşünsenize, iki yılda nereden nereye geldik. Dere Tepe Eğitimleri’nin onların üzerinde büyük etkisi oldu. Çok güçlendiler, kendilerine güvenleri geldi.”

Akın Köyü

Akın Köyü

Akın Köyü

Çamlıbel ovasına kurulu Akın Köyü, Tokat merkeze 28 km uzaklıkta bir köy. Ancak ne yazık ki şehre bu kadar yakın olmasına rağmen pek çok olanağa da bir o kadar uzak. Yaklaşık 1500 nüfusa sahip Akın'ın geçim kaynağı tarım ve hayvancılık. Yemyeşil bahçeleri, gürül gürül akan çeşmeleri var.

Tokat'ın diğer köyleriyle karşılaştırıldığında nispeten varlıklı sayılabilirler. Çünkü en azından köylülerin geçimlerini sağlayabilecekleri kadar bahçeleri ve hayvanları bulunuyor. Ancak ne ekonomilerini döndürebilecekleri bir işletme ne de sosyal hayatı paylaşabilecekleri bir alan var. Köydeki tek sosyal alan, tam girişteki okul dersek, yanlış olmaz herhalde. Köye girer girmez, cıvıl cıvıl sesleri ve gülen yüzleriyle çocuklar karşılıyor sizi.

AÇEV'in Dere Tepe Eğitim Kadın Destek Programı'na kadar buraya herhangi bir kurum, kuruluş, sivil toplum örgütü, uzun soluklu bir eğitim için gelmemiş. Ta ki AÇEV'in eğitimlerinden sonra kadınların talebiyle halk eğitim tarafından nakış kursu açılana kadar. Hatta her köyün olmazsa olmazı bir kahvehanesi bile yok Akın'ın. Erkekler ya en yakın belde Çamlıbel'de kahvehaneye gidiyorlar ya da köyün içinde bir dükkânın önünde bir araya geliyorlar.

Ancak, Akın Köyü'nün halkı çok girişimci. Kadınlar eğitimler, kurslar, yatırımlar konusunda çok istekliler. AÇEV'in projeyi uyguladığı, Tokat'ın diğer köyleriyle karşılaştırıldığında en çok katılımın sağlandığı köy burası. Bütün eğitimlere işlerini güçlerini bırakıp büyük bir istekle gelmişler. Hatta çocuk okuma gruplarını diğer köylerde genelde yedinci sekizinci sınıftaki çocuklar yaparken, burada anneler yapmış.

Dere Tepe Eğitimleri'nden sonra Akın Köyü'nün kadınları bir araya gelebilecekleri, kurslar alabilecekleri, eğitimlere devam edebilecekleri bir mekân istemişler. Bu isteklerini de hem AÇEV yetkilileriyle hem de okul müdürüyle paylaşmışlar.

Şimdi eski lojman, onların yeni mekânı. Hayalinin bile çok uzak olduğu, mekânlarına yerleştiler. Duvarlarının rengine kadar kendilerinin belirlediği, en ince ayrıntısını bile düşündükleri mekânlarında en çok istedikleri şey, üretebilmek.

NEŞE DELIOĞLAN

Akın Köyü

Neşe Delioğlan 34 yaşında. Ortaokulu bitirdikten sonra okuyamamış. 18 yaşında evlendikten sonra da 'bir gün okula dönme' hayali tamamen son bulmuŐ. Şimdi en büyük iŐteđi dört çocuğunun okuması...

Evlendikten sonra on yıl boyunca kayınvalidesinin/kayınpederinin evinde yaşayan Neşe Hanım ve eşi sonunda ayrılıp kendi evlerini kurmuŐlar. Ama kayınvalidesi ile engelli g r mcesini de yanına almış. "Kaynanamın evi de iyiydi ama yine de insanın kendi evi gibi olmuyor. Bu evin her Őeyini ben yaptım. Buraya bunu koydum, emek verdim diyebiliyorsun," diye anlatıyor.

Neşe Hanım Dere Tepe eğitimlerinde, çocuklarıyla iliŐkisine dair çok bilgi edinmiŐ. Daha önce çocuklarına karşı sevgisini hep içinde sakladığını, onların oyunlarını kısıtladığını fark etmiş. Şimdi bunları düzeltmek için elinden geleni yaptığını söylüyor: "Sevgimi içimde saklıyordum. Oğluma ilk defa niŐanında sarıldım. 'Annemin ilk defa bana sarıldığını hissettim,' dedi. Öyle  z ld m ki, keŐke kimseyi saymasaymıŐım da sarılısaymıŐım, dedim."

Neşe Hanım'ın AÇEV'in verdiği eğitimlerden edindiği bir büyük kazanım da kendi deyimiyle "kız çocuklarına eşit davranmanın değerini anlamak" olmuş. Bu arada bir anne olarak kendi değerini de fark etmiş. Sadece 11 hafta süren bu eğitimlerden güçlenerek, farklılaşarak çıkmış.

Daha önce köye geldiğinde muhtarla, okul müdürüyle iletişime geçen AÇEV yetkililerinden Neşe Hanım ve arkadaşlarının bir ricası olmuş. "Bize eğitim veriyorsunuz, bizimle ilişki kuruyorsunuz, ama onları arıyorsunuz. Bundan sonra onları aradan çıkaralım, siz bizi arayın." demişler. Ayrıca kendilerine de bir mekân istemişler. Gözlerine kestirdikleri yer ise okulun bahçesindeki kullanılmayan ve harabe halinde bulunan lojman. Okul müdürüyle konuşup anlaşmışlar ama o kadar kötü durumdaymış ki lojmanın bir kadın mekânı olarak bugünkü haline dönüşmesi epey zaman almış.

"Bugünlere geleceğimizi hiç düşünmüyorduk. Zaten grubumuzun adı da oradan çıktı. AÇEV'dekiler size bu mekânı donatacağız, bilgisayarlar koyacağız falan diye anlatınca o kadar inanılmaz ve uzak görünüyordu ki..."

Neşe Hanım köyde artık yürüdükleri yolların bile değiştiğini söylüyor. Eskiden ya kendi kapı önlerinden pek uzaklaşmayan ya da gitmek zorunda olduğu yere köyün çeperinden dolanarak varan Akın Köyü'nün kadınları artık daha görünür olmuşlar. Neşe Hanım "İsmimizin hakkını veriyoruz gibi geliyor bana. Çağdaş olmasak gelemeyiz buralara. Kursa gidip gelirken erkekler toplanıyor ama yine de gelip geçiyoruz, aştık engelleri," diyor.

Aylar süren çalışmaların, üstün çabaların ve okul öğretmenlerinden, kadınlara, eşlerine, mimarlara kadar herkesin büyük emeğiyle Neşe Hanım ve Akın'ın çağ-

daş kadınları sonunda bir mekâna kavuştular. Mekâna bilgisayarlar konuldu. Kadınların isteğiyle kitapları, dergileri raflardaki yerini aldı. Şimdi "Burası sizin için ne ifade ediyor?" diye sordüğümüzde Neşe Hanım duygularını şöyle dile getiriyor:

"Kadın mekânları demek kadınlara ait, kadınların bir araya geleceği bir yer demek. Biz bu yeri bulana kadar çok yıprandık. Bizim olacak burası, daha ne olsun? Şimdi sizin için biraz tuhaf gelecek ama ortamın oldu muydu daha iyi oluyor.

Şimdi nakışa gidiyorum mesela, oradaki ortam çok rahat. Beynim orada hep boşalıyor. Evdeyken şu iş kaldı, bu iş duruyor, çocukların stresi... Ama orda hiçbir şey yok. Terapi yapıyorum. Eve en azından daha rahat gidiyorum. Kadınlar bir araya gelince birbirimize destek oluyoruz, güzel bir ortam oluyor. Dostlukların gelişeceğini düşünüyorum kadın mekânlarında da. Kurslar olursa daha iyi olur. Biz fazlasıyla sahipleniriz."

Neşe Hanım ve arkadaşları mekânlarının kapılarını TEOG ve üniversite sınavlarına hazırlanan öğrencilere de açtılar. Köyün gençleri hem kütüphaneden hem de etüt odasından faydalanabilecekler.

Merve Gül Özokcu

Herkes İçin Mimarlık Derneği

“Akın köyünde kadınlar için bulunabilen yapı neredeyse kullanılmayacak durumdaydı. Kadınlar bir yandan buranın düzeltilebileceğine inanmıyorlardı ama bir yandan da olmuşken en iyisi olsun istiyorlardı. Hazıranda mimarlık öğrencilerini de köye götürerek bir tasarım atölyesi yaptık. Kadınların ihtiyaç ve isteklerini göz önünde bulundurarak çalıştık. Çıkan alternatifleri kadınlarla paylaşarak üzerinde tartıştık. Örneğin söz konusu yapıya okul bahçesinden giriliyor. Oysa kadınlar bağımsız bir giriş istiyorlardı. Bunu ne yazık ki fiziksel sebeplerden ötürü gerçekleştiremedik. Bunun yerine yapının girişini ayrı bir bölmeyle görsel olarak dış mekândan ayırdık. Bölme hem kadınların arzu ettikleri gibi rahat hareket edebilmelerini sağlıyor hem de rüzgârlık işlevi görüyor. Burada çocuklarla ayrıca ilgilenen birisi olabileceğinden bağımsız oda kullanımları mümkün olabildi. Dolayısıyla diğer köylerin aksine Akın'da çocuklar için sadece oyun oynayabilecekleri tasarımlara yöneldik. Sedir ve perdelerin rengine kadar beraber karar verdik. Lila rengi olsun diyen de vardı, koyu olsun, kirini belli etmesin diyen de. Sonuçta onların isteklerini göz önünde bulundurarak, elimizdeki imkânlar ölçüsünde kadın ve çocuklar için bir mekân ortaya çıkardık.”

“Akın'ın kadınları çok istekli. Düşünsenize, hayatlarımda ilk defa köylerinde farklı bir eğitim, bir etkinlik oldu, AÇEV orada bir eğitim yaptı. Bu eğitimlere öyle güzel cevap verdiler ki... Farkındalıkları arttı. Okul da çok yardımcı oldu onlara. Hatta bu mekânı kendileri istemişler okul müdüründen, biz hiç karışmadık o aşamada.

Geçtiğimiz günlerde Belediye Başkanı köye gittiğinde ilk defa kadınlar kendileri konuşmuşlar. Şimdi uzun çabaların sonunda kadın mekânımız açıldı. Bilgisayarları var, kurs açıldı. Biçki dikiş kursu var. Kıyafetler dikmeye başlamışlar. Aile Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nden uzmanlar geliyor. Şimdi bir yandan bu eğitimlerle mekâna alışıyorlar bir yandan da kendi aralarında neler yapacaklarını, burayı nasıl yaşatacaklarını tartışıyorlar.”

Emine Kuzutürk

Proje Koordinatörü, AÇEV

Cengiz Polat

Okul Müdürü, Akın Köyü

“Daha önceden anneler okula pek gelip gitmezdi. Ya çekinirlerdi, ya işleri olurdu. AÇEV'in eğitimlerinden sonra çok güzel değişimler olmaya başladı. Kadınlar okula gidip gelmeye, çocuğunun durumunu sormaya, ilgilenmeye başladı. Böylece aramızdaki bağ da gelişti. Çok alıştılar okulla iç içe olmaya. Şimdi bir duyuru yapsak işlerini güçlerini bırakıp gelirler. Anında 30-40 kadın toplanır. Sonra kendilerine bir isim bulmaları da çok güzel oldu. İstedikten sonra her şeyi başarabileceklerine inanıyorlar.”

Güryıldız Köyü
Güryıldız Köyü

Güryıldız Köyü

Bundan 15 yıl öncesine kadar küçük bir köy olan Güryıldız, komşu köyler Yazıbağı ve Küçükyıldız'la birleşerek bir kasabaya dönüşmüş. İçinde kendi mahalleleri, belediyesi, büyükçe bir okulu olan, çevre kasaba ve köylerle karşılaştırıldığında geçim kaynakları daha çeşitli, zengin sayılabilecek bir köy.

Bir kere her şeyden önce tarım ve hayvancılık yapılıyor. Bağları, bahçeleri ve verimli toprakları var. Köylüler henüz topraklarından vazgeçmemişler. Bu toprakları işleyip geçimlerini sağlayabiliyorlar. Bir başka avantajı da Tokat'a yakın olması. Bu yüzden de ulaşım ve erişim sıkıntıları yok denebilecek kadar az. Ulaşım sıkıntısı olmadığından çocukların okula devam etme oranı yüksek. Güryıldız Köyü'nde ortaokulu bitiren kolaylıkla liseye, üniversiteye Tokat'a gidebiliyor. Bu da kasabanın dışarı ile olan iletişimini güçlendiriyor.

Ancak büyük bir köy olduğundan, toplanmak ve bir araya gelmek daha zor olabiliyor. Pek çok kez Dere Tepe Eğitimlerinin verildiği Güryıldız'da kadınların mekân istekleri iki ihtiyaçtan kaynaklandı. Birincisi, genç anne nüfusunun fazla olması ve bu kadınların, çocuklarının eğitimleri konusunda bir arayış içinde olmaları.

Örneğin Dere Tepe Eğitimlerinden sonra AÇEV yetkililerine en çok bu konuda soru gelmiş: "Biz bu eğitimlere nasıl devam edeceğiz? Çocuklarımıza nasıl daha faydalı olabiliriz? Onlarla daha bilinçli oyunlar oynamak istiyoruz." Aslında bu konuda Güryıldızlı erkekler de istekli. Zira AÇEV'in yaptığı kahvehane toplantıları çok işe yaramış. Kadınlar ve çocuklar konusunda yapılan her türlü girişimi destekliyorlar.

İkincisi ise, gelir getirici modeller arıyor Güryıldızlı kadınlar. Bağ, bahçe, asma yapıyorlar, özellikle de bolca domates yetiştiriyorlar. Ama paranın yönetimi erkeklerde. İşte kadınlar da kendi yetiştirdikleri, topladıkları meyve sebzelerden nasıl kazanç elde edebilecekleri, nasıl bir gelir modeline dönüştürebilecekleri konusunda yardım istiyorlar. Kadın mekânlarını en çok bu iki neden için istiyorlar.

MİNE ASLAN
Güryıldız Köyü

Mine Aslan 24 yaşında. Güryıldız'a gelin gelmiş. Dört yaşındaki oğlu, eşi, kayınvalidesi ve kayınpederi hep beraber yaşıyorlar. Genç anne Mine Hanım günlerinin hep aynı geçmesinden şikâyet ediyor ve "Hep aynı şeyler. Temizlik yap, bulaşık yıka, çocukla ilgilen," diyor. O yüzden de kadın mekânları onu çok heyecanlandırmış. Bu mekânda kendini geliştirebileceğini düşünüyor. Yeni şeyler öğrenmeyi, daha iyi vakit geçireceğini ümit ediyor.

Yedi yıldır Güryıldız'da yaşayan Mine Aslan camiden sonrasını hiç görmemiş. Yani o da pek çok köylü kadın gibi kendi evinden ve mahallesinden dışarı çıkmıyor. Mekânın, köydeki diğer kadınlarla tanışmak, bir araya gelmek için iyi bir fırsat olacağını düşünüyor ama onu en çok heyecanlandıran burada kitap okuyabilecek olması. Hayalindeki mekânı ise şöyle tarif ediyor: "Kitap okumayı çok seviyorum ama evde hiç vakit kalmıyor. Evde sekiz kişiyiz, olmuyor. Öyle bir yer hayal ediyorum ki şöyle bir köşede tek başıma kalayım, kitap okuyayım..."

Güryıldız'ın kadınları mekân olarak önce eski okul binasını istemişler. Ancak oldukça büyük olan bu binada hem ısınma sorun olacağından hem de bu kadar büyük bir mekândan erkekler de pay istediğinden planlar değişmiş ve şimdiki yerinde karar kılınmış.

Eski okulun yanında müstakil anaokulu olarak kullanılan bu bina bir süredir kullanılmıyormuş. Tamirat öncesi de epeyce harabe ve terk edilmiş bir görüntüsü varmış. O yüzden de Mine Hanım ve arkadaşları buranın yapılabileceğine pek inanmamışlar. Ama şimdi içinden çıkmak istemeyecekleri bir mekân olmuş.

Mine Hanım çocuğuyla birlikte buraya gelebilecek olmaktan çok mutlu olduğunu söylüyor: "Hem bizim için hem de çocuklar için çok iyi oldu. Benim kız alıştı bile. Beraber gidip gelmeye başladık, çok sevdi. Çocuk ne

yapsın bizimle beraber evde oturuyordu. Şimdi burada oynayabileceği oyuncakları, arkadaşları oldu. Biz nasıl bir araya gelmek istiyorsak o da kendine arkadaş istiyor, oyuncak istiyor. Biz de binde bir birbirimize gelip giderdik, herkes kendi evinde otururdu. Yeni yeni birbirimize alışmaya, konuşmaya başladık."

Kadın mekânının açılışıyla birlikte Güryıldız'a yeni bir hareketlilik gelmiş. Mine Hanım ve arkadaşları ilk önce bilgisayar ve dikiş kursu istiyorlar. Ama nihai hedefleri bir an önce ekip biçtikleri sebze meyveleri paraya dönüştürebilecekleri bir modeli burada uygulayabilmek. Güryıldızlı kadınlar için bu çok da uzak görünmüyor.

Emre Gündoğdu

Yönetim Kurulu Başkanı,
Herkes İçin Mimarlık Derneği

“Güryıldız’da eski bir anaokulunu kadın ve çocuklar için düzenledik. Yapı 3-4 yıl önce kapanmış olmasına rağmen yıpranmalar gözleniyordu. Çok geniş bir yer değildi ama mekân heyecan vericiydi. Yerinde deneyimlemek ve kadınlardan görüş almak için üniversite öğrencileriyle beraber köye gittik. Kadınların nasıl bir yer hayal ettiklerini, ne istediklerini dinledik. Örneğin kat kaloriferi istediler. Ancak ne yazık ki koşullar uygun olmadığından o yapılamadı, soba koyduk onların da rızasını alarak. Çocuk odasına duvarlar arası gerilen iplerle farklı kullanımlara olanak sağlayan ve hacmi tanımlayan bir uygulama yaptık. Buradan eski depo bölümüne, sadece çocukların geçebileceği bir geçiş açıp çocuk odasını, işin içine oyun katarak, büyüttük. Yeni bölümde yeri değişebilen farklı yüksekliklerdeki minderlerle bir oyun alanı tasarladık. Kadınların isteği üzerine bu oda ile mutfak arasında kolay geçiş sağlayan boşluklu bir kapı ürettik. Hemen herkesi memnun edecek bir orta yol bulmaya çalıştık.”

“Güryıldız, bizim proje köyleri içinde en büyük olan/nüfusu en çok olan, geçim kaynakları daha çeşitli olan bir kasaba diyebilirim. Çok büyük bir yer ama mahallelerinin birbirine uzak olması nedeniyle bizim çalışmalarımıza düzenli olarak 20-25 kadın geliyor. Çünkü nisandan kasım sonuna kadar tarımla uğraşıyorlar. Çok yoğunlar. Çoğunlukla küçük çocuğu olan genç kadınlar katılıyor. Bizden mekân isteyen, kurs isteyen, eğitim isteyenler de bu kadınlar zaten. Çoğu 20-25 yaşlarında.

Sosyal imkânlar kısıtlı ve genç oldukları için de daha bilinçli, farkındalar çevrelerinin. Enerjileri var ve bunu aktaracak etkinlikler istiyorlar. Dere Tepe Eğitimlerinden sonra bize dediler ki ‘Hep çocuklarınızın gelişimini destekleyin diyorsunuz ama nasıl?’ Şimdi onlara 60 oyunluk kartlar hazırladık. Bir de kadınlarla bir araya gelip bu mekânı nasıl kullanacaklar, ona dair bir toplantı yapacağız. Ama onlardan fikirler gelsin, talepte bulunsunlar istiyoruz.”

Emine Kuzutürk
Proje Koordinatörü, AÇEV

Ayvalı Köyü
Ayvalı Köyü

Ayvalı Köyü

Merkeze yaklaşık 120 km uzaklıkta dağlık bir alana kurulu Ayvalı Köyü, Tokat'ın en zor şartlara sahip köylerinden biri. Ayvalı'da ekilip biçilecek alan olmadığı için daha çok hayvancılık yapılıyor. Bu yüzden de en büyük sorunları geçim derdi. Erkeklerin çoğu ya köyün dışında inşaatlarda, tarlalarda günlük işçi olarak çalışıyor ya da çobanlık yapıyorlar.

Köyde evlerde su yok. İddialara bakarsanız bir kaç kez su şebekeye bağlanmak istenmiş ancak Ayvalı'nın köylüleri "Allah'ın akan suyuna para mı vereceğiz?" diyerek istememişler. Cep telefonu çoğu yerde çekmiyor. Okuma-yazma oranı düşük. Hâlâ okul çağındaki çocuklar arasında bile okuma-yazmada zorlanan öğrenciler var.

Aileleri köyün dışına çalışmaya gittiğinde evin bütün işleri, kardeşlerin bakımı, varsa hayvanların yemlenmesi çocuklara kaldığı için okulda devamsızlık oranı çok yüksek. Gelmeyen öğrenciyi neden gelmediği sorulduğunda "hayvanları otlatıyordum" ya da "annem babam tarlaya gitti, kardeşime ben bakıyorum" cevabı almak mümkün.

Ayvalı'yı anayola bağlayan yol da uzun, toprak ve zor bir yol. Anlayacağınız Ayvalı hayata daha geriden başlayıp yetişmeye çalışan, her açıdan zorluklarla mücadele etmek durumunda olan bir köy... Ve bu ne yazık ki bir kısırdöngü gibi. Bu kısırdöngüyü en iyi anlatan da Ayşe Özer'in şu sözleri:

Ben 64 yaşındayım. Yoksul geldim yoksul gidiyorum. Her şeye ihtiyacımız var, her şeyden mağduru. Şu köyde yol olmazsa, su olmazsa, gelir olmazsa ne yapar, ne yer, ne içeriz? Biz bir hanede on kişiyiz. Bir gün işe gitmeyelim, biz o gün açız. Herkes öyle. İki oğlumla kocamın omuzları inşaatlarda beton taşımaktan yara oldu. Kocam yıllarca İstanbul'da inşaatlarda çalıştı. Şimdi de iki oğlum çalışıyor.

Ayşe Özer
Ayvalı Köyü

ELİF AÇAR
Ayvalı Köyü

Elif Açar 24 yaşında, gencecik bir anne. Üç çocuğu var. Eşi buralarda iş bulamadığı için Cezayir'e gitmiş. Orada inşaatlarda işçi olarak çalışıp ailesine para gönderiyor. Elif Hanım kayınvalidesi, kayınpederi, iki kayınbiraderi, onların eşleri ve çocuklarıyla aynı evde yaşıyor. Eşini ancak üç, dört ayda bir, birkaç gün görüyor Elif Hanım.

Elif Hanım için mekân, 'kendine ait bir ev' demek. Daha 24 yaşındaki anne Elif Açar, kendi geleceğinden vazgeçmişçesine "Artık geleceğim onların mutluluğu. Önce onları düşünüyorum," diyor.

Elif Hanım, AÇEV'in kurslarının en iyi öğrencilerinden biriymiş. Hem genç hem de üç çocuğu olduğu için, çocuklarının eğitimine, iyi yetişmesine çok önem veriyor. Kendisi okuyamamış ama ne yapıp edip çocuklarını okutmak istiyor. O yüzden de Dere Tepe Eğitimlerinin çok faydalı olduğunu, pek çok açığını kapattığını söylüyor.

Ancak köydeki diğer kadınlar ve hatta erkekler gibi Elif Hanım'ın da en büyük derdi, geçim. Bütün köy halkı, kendilerine gelir getirmeyecek kursların bir faydasının da olmayacağı görüşünde. Elif Açar, "AÇEV kurslarına da gittik, dikiş kurslarına da gittik. Ama bize iş lazım. İş olmayınca kursların bize bir faydası olmuyor," diyor.

Dere Tepe Eğitimlerinin bir kısmı okulda, bir kısmı da caminin bahçesinin içinde erkeklerin de zaman zaman kahvehane gibi kullandıkları yerde verilmiş. Zira Tokat'ın bu dağlık köyü Ayvalı'da gerçek anlamda hiçbir 'yer' yok. Sadece kadınlar değil erkekler için de yok. O yüzden erkekler de Akın'da olduğu gibi ya yol kenarlarında birikiyorlar ya da köprü başında Zaman zaman da caminin bahçesindeki çatının altında.

Dere Tepe Eğitimlerinden sonra Ayvalı kadınlarının ilk istedikleri şey okuma-yazma kursları olmuş. Elif Hanım'ın arkadaşları aralarında imza toplayıp okulda bir öğretmenin kendilerine okuma-yazma kursu vermesini sağlamışlar.

Ardından yine kadınların talebi üzerine Kur'an-ı Kerim eğitimleri, halı kursları açılmaya başlayınca köydeki mekân ihtiyacı daha da ortaya çıkmış. Bunun üzerine İl Milli Eğitim Müdürlüğü, okul bahçesindeki iki katlı lojmanı, bu tür etkinliklerde kullanılmak üzere tamir etmeye karar vermiş. Kadınların gözü ise kendilerine ait bir mekândaymış. AÇEV'in de desteğiyle lojmanın üst katını almayı başarmışlar. Üstelik sadece üst kat değil; alt katta da kütüphane olacak bir oda.

İşte bu süreçten sonra da Herkes İçin Mimarlık devreye girmiş. Üst katı sadece kadınların anaokulu öncesi çocuklarıyla gelebilecekleri bir mekân haline getirip alt kattaki odayı da okul çağındaki gençlerin kütüphane gibi kullanabilecekleri, bilgisayarların olduğu bir etüt odası olarak düzenlemişler.

Kadın mekânları dışında bu etüt odasını talep edenler de yine kadınlar. Zira Ayvalı Köyü'nde iki yıl öncesine kadar gençlerin büyük kısmı ilkokuldan sonra liseye devam etmiyorlarmış. Servis koyulması ile sorun bü-

yük ölçüde halledilmiş ama hâlâ pek çok genç, özellikle de genç kızlar liseyi dışarıdan bitiriyorlar.

Bu yüzden de kadınlar için bir mekân yapılırken Ayvalı'da ayrıca genç kızlar için de ders çalışabilecekleri, bilgisayar kullanabilecekleri bir etüt merkezi yapıldı. Şimdi hem kadınlar hem de lise çağındaki çocukları, restore edilen ve adeta köye yeni bir hayat veren bu merkezde günlerini daha verimli geçirmenin yollarını arıyorlar.

“Ayvalı Köyü’ne biz her gittiğimizde, her eğitimde zannediyorlardı ki biz fabrika kuracağız. Bunu anlatmakta çok güçlük çektik. Çünkü en büyük sorunları geçim kaynaklarının olmaması. Bu yüzden de gelir getirici faaliyetlerin yapılmasını istiyorlar. Kadın mekânlarını da bir an önce gelir elde edebilecekleri bir hale dönüştürmek istiyorlar. Şu anda sürece katılan, mekâna sahip çıkan 8-10 kadın var ama zamanla daha çok gelişecek. Değişim, dönüşüm bir zaman alacak.

Diğer köylerle karşılaştırıldığında ulaşımı, çalışma koşulları daha zor olmakla birlikte bir yandan da kadınların en istekli olduğu köylerden biri. Mekânın tamamlandığını, bilgisayarların yerleştiğini gördüler. Bu onları çok motive etti. Çünkü somut bir şey. Şimdi halk eğitimle konuşuyorlar eğitimler için. Daha iyi şeyler yapacaklarını ve devam ettireceklerini düşünüyorum. Ayvalı’nın kadınlarının artık kendilerine ait bir mekânları var.”

Emine Kuzutürk
Proje Koordinatörü, AÇEV

Emre Gündoğdu
Yönetim Kurulu Başkanı,
Herkes İçin Mimarlık Derneği

“Ayvalı için 2015 Şubat ayında AÇEV’in merkezinde üniversite öğrencileriyle birlikte tasarım çalışmaları yaptık. Bu çalışmalardan hemen sonra köye giderek çıkan fikirleri kadınlarla paylaştık. Bu toplantı beklediğimizden daha çok kadının katılımıyla heyecan verici ve verimli geçti. Tasarım fikirlerinin yanı sıra bazı örnekler üzerinden konuştuk ve oranın işleyişine, geleceğine dair önerileri tartıştık. Kadınların katılımını ve sahiplenesini artırmak açısından güzel bir buluşmaydı. Burada gençlerin de ders çalışabilecekleri bir yer istiyorlardı. Bu amaçla ikinci katı kadın ve çocuklar için dönüştürürken ilk katta da gençler için çalışma alanı düzenlemeleri yaptık. Mutfakta duvar boyu giden bir sedirle hem oturma hem depolama ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştık. Farklı yüksekliklere sahip bir platform ile oyun alanı düzenlemesi yaptığımız çocuk odasıyla kadınların çalışma odası arasında bir boşluk açarak birbirleriyle temas halinde olmalarını sağladık. Uygulama çalışmalarını da haziran ayında üniversite öğrencileri ile beraber gerçekleştirdik.”

“Bu mekânın seçimine, yapılmasına köylülerle hep birlikte karar verildi aslında. Kadınlar bir mekân istiyoruz deyince baktık en uygun yer orası. Sonra Milli Eğitim Bakanlığı’ndan da destek aldık. Öyle bir mekân oluşturuldu. Ama AÇEV’in yaptığı eğitimlerin çok büyük etkisi oldu. Bu eğitimlerde kadınlar kendilerini buldular diye düşünüyorum. Kendilerinin var olduğunu, hatırladıklarını, değer verildiklerini hissettiler. O da özgüven getirdi. Sonuçta da bu mekânlar oluştu.”

Mustafa Aksoy
Müdür, Ayvalı Köyü

Kadınlar İçin Mekan Ne İzade Ediyor ?

Zehra Geçit
Akın Köyü

23 yaşındayım. 16 yaşında evlendim, bir çocuğum var. Sabah kalkıyorum, kahvaltı yap, çocukları okula gönder, ondan sonra temizlik sonra öğlen yemeği, sonra tekrar bulaşık, temizlik... Hep böyle... En fazla kapının önüne çıkarım. Herkes kendi evinde. Köyde gezmeye falan çıkmam. Kimse çıkmaz, nereye gideceğiz? Öyle zaten çıkıp gezeceğim, alışveriş yapacağım bir yer de yok.

Benim gibi kadınlar var, evde duruyorlar, açılmaları lazım. Burada toplum içine karışsalar, bir uygulama yapılırsa, bir eğitim, çünkü çoğumuz ortaokul mezunuyuz. Erken evlendiğimiz için bir eğitim de görmedik. Eğitim alsak iyi olur. Bu mekânlar gayet güzel bir uygulama. En çok toplantı odasını sevdim. Çünkü bir araya gelip bayanlarla konuşmak iyi olur.

Burcu Tombul
Akın Köyü

Ben kendimi en mutlu evimde hissediyorum. Ama bu mekanlar sosyalleşmek, topluluk içine girmek, stres atmak için önemli.

Gülsüm Deliöğlan
Akın Köyü

Daha önce pek bir araya gelip konuşmuyorduk köyün kadınlarıyla. Buraya gelince de AÇEV'de bir grup oluşturulmuş dedik. Ne yapalım, Çağdaş Kadınlar ismini de güzel gördük. Böyle biz kadınların bir araya gelip toplanacağı uygun bir yer yoktu. Çağdaş Kadınlar olarak mekânımızı aldık.

Nakış yapılımasını istiyoruz. Hepimiz faydalanıyoruz nakıştan. Tabii ki evimde çocuklarımın yanında kendimi iyi hissedirim. Ama toplum da iyi oluyor, seviyorum yani. Moral oluyor, birbirimizden bir şeyler duyuyoruz, işitiyoruz. Yakınlık oluyor... Toplum demek, güzellik demek

Saliha Delioğlan
Akın Köyü

Benim üniversitede okuyan çocuğum var Tokat'ta. Bu mekân daha önce olsaydı daha iyi olurdu, çocuğum orada rahatça ders çalışabilirdi. Şimdi köyde kalan çocuklar için de iyi olacak. Daha iyi yerlere gelirler. Çünkü onların da çalışacak yerleri yok. Kadınların mekânını sadece onlara özel olmalı. Rahat davranabilecekleri bir yer olmalı.

Semra Delioğlan
Akın Köyü

Topluluk iyi bir şey. Daha güçlü olduk. Biraz daha kendini güçlü hissediyorsun.

Mine Aslan
Güryıldız Köyü

24 yaşındayım. Bir kızım var. Kaynana, kayınbaba hep beraber kalıyoruz. Bazen kendime ait olsun da bir köşe olsun yeter, diyorum. Kitap okumayı çok seviyorum.

4

*Bu Mekânların
Taşıyıcı Kolonları Kadınlar*

Kadın Mekânlarının Geleceği

AÇEV ve proje destekçileri UNDP ve COCA COLA iki yıl önce bu proje için yola çıktıklarında tutundukları en önemli dal kadınlar ve onların istekleriydi.

Süreç ilerledikçe kadınlar sadece projenin konusu değil çözümün de ortağı oldular. Mekânların bulunmasından tutun, yenilenmesine, temizliğinden alınacak eğitimlere kadar her aşamada söz sahibi ve karar verici onlardı.

Bu kitabın yayına hazırlandığı günlerde Tokat'ın bu dört köyünde de artık kadınlar sadece başlarını sokacak birer mekâna değil, aynı zamanda tam donanımlı, içinde çocuk odası, kütüphanesi, bilgisayarları bulunan, eğitimlerin verildiği mekânlara kavuşmuşlardı.

Ve artık bu mekânların anahtarları her anlamıyla kadınların elindeydi. Isınma, internet, su gibi giderler için kaynakları nereden bulacaklarına da ne tür eğitimler alıp bu eğitimleri nasıl kullanacaklarına da kendileri karar verecekler. Ancak şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonraki süreçte de birtakım zorluklarla karşılaşabilirler. Bu zorlukları da yine birlikte çözecekler. İçlerindeki motivasyon ve aidiyet hissi daha da önem kazanacak. Dayanışmayı başardıklarında her türlü sorunun da üstesinden gelecekler. AÇEV Proje sonrasında da yılda üç dört kere köylere giderek kadınlarla bir araya gelmeye devam edecek. Kadın mekânlarında yapılan eğitimlerin devam etmesi için Erken Çocukluk Eğitimi (EÇE) Platformu, üniversite ve ildeki tüm kurumların yaptığı çalışmaların, eğitimlerin bu mekânlara entegre edilmesi sağlandı. Kadınlar artık, ilgili kurumlara ve hizmetlere nasıl ulaşmaları gerektiğini biliyorlar. Kadın mekânlarının, köylerde, herhangi bir kurumun yapacağı herhangi bir çalışma için bir alan ve buluşma noktası olması sağlanacak. Bu mekânlarda oluşturulacak çalışmalara can suyu olması için projeler, işbirlikleri geliştirilmeye çalışılacak.

Ayvalı, Güryıldız, Akın ve Ormandibi'nin kadınları bir zamanlar kendileri için uzak bir hayal olan mekanlarında çoktan faaliyetlere başladılar bile. Kimisi bir yandan bilgisayar kursu alırken bir sonraki dönem hangi kursun açılacağını düşünüyor, kimisi de aldığı eğitimleri nasıl uygulamaya geçireceğini. Anlayacağınız, Tokat'ın kırsalında yaşayan kadınların bu bahar her zamankinden farklı bir telaşı var. Sadece hangi sebze meyve bahçesinde, hangi tarlada çalışacaklarını düşünmüyorlar aynı zamanda mekanlarına nasıl tohumlar atacaklarını da düşünüyorlar.

Her şeyden önce mekânların etkin kullanılmasını istiyoruz. Sosyalleşme amacı olsun kadınlar için ama eğitime de yönelik bir fonksiyon sağlasın mutlaka. Kamu kurumlarının gelip buradaki eğitimler, yenilikler, gelir getirici faaliyetler için kadınlarla işbirliği içinde olabilmelerini istiyoruz. Bir diğer önemli nokta ise okul öncesi dönemdeki çocukların bu mekânlardan yararlanabilmelerini arzu ediyoruz. Bizim için bu mekânların, çocukların gelişimine vereceği katkıda çok önemli.

Hilal Kuşçul
Genel Müdür Yardımcısı, AÇEV

Gülsemin Akay
Saha Sorumlusu, AÇEV

“Kadınlar sorunlarını konuşmaya başladıklarında çözümünü de kendileri bulacaklar. Bunun üzerine kendileri gitmeyi öğrenecekler, sorgulamaya başladılar çünkü. Kaynak erişimleri kolaylaşacak. Farkındalığı kazanmış kurumlar bizden sonra da oraya gidebilecekler. Kimsenin 'yer yok' diye bahanesi kalmayacak. Eşlerinin izin vermeme riski azalacak. Çünkü sadece kadınların geldiği bir yer, bu mekânlar. Bence kadın mekânları, kadınları güçlendirici bir çalışma olacak köylerde.”

Sözün Özü

“Duvar ne işe yarar? Bir yeri diğerinden ayırmaya mı? ‘Sen o taraftasın, ben bu tarafta’ demeye mi? Duvar çok büyükse ve ben diğer tarafa rahatça geçemiyorsam, beni sınırlamak için yapılmıştır. Bulduğum yerde kalmam istendiği için. Bir kapı ve bir görevli varsa kapıdan kimlerin geçtiğini birileri bilmek istiyordur. Duvar, sınırdır.”

Ursula Le Guin, Mülksüzler kitabında duvar ile sınır arasındaki ilişkiyi böyle kuruyor. Tokat’ın kırsalında ve Türkiye’nin neredeyse tüm köylerinde sınırlar, görünen ya da görünmeyen duvarlarla belirleniyor. Okulun duvarı, caminin duvarı, kahvehanenin duvarı, bahçelerin, muhtarlığın, sağlık ocağının duvarı köyün haritasını çiziyor. Sonra bu duvarlar kadınlar için sınırları oluşturuyor. Toplumsal yargılarla da güçlenen sınırlar, köydeki kadınlara setler, engeller anlamına geliyor.

Bu projede kadınlar öncelikle tuğlalar konularak yapılan duvarları, adı konulmayarak çizilen sınırları yıktılar. Okulun duvarı, köydeki eski belediye binasının duvarı, muhtarlığın duvarı artık kadınlar için geçilmez yüksek tuğlalar olmaktan çıktı. Sonrasında kadınlar, içinden geçtikleri duvarların arkasına kendi mekânlarını inşa ettiler.

‘Mekân’ ise sadece içi doldurulan bir boşluk değil, üzerine yüklenen simgeler ve bunların taşıdığı anlamlarla ‘vücut’ bulan bir yerdi. Bu proje özelinde Tokat kırsalında dört köyde oluşturulan mekânların ana kahramanları kadınlar oldu. Bundan sonra da KADINLAR bu hikâyenin kahramanı olmakla kalmayacak, kendi elleriyle yaptıkları mekânların taşıyıcı kolonları olacaklar. Ve yıllar sonra bu mekânların hikâyeleri sorulduğunda sadece duvarların değil, o duvarları konuşuran kadınların hikâyeleri de anlatılacak. Tıpkı Sözün Özü’nde olduğu gibi...

Empowered lives.
Resilient nations.

Anne Çocuk Eğitim Vakfı

Büyükdere Cad. Stad Han No: 85 Kat:2 34387 Mecidiyeköy İstanbul

T +90 212 213 42 20 F +90 212 213 36 60

www.acev.org